

Gertu Programa

Biktimen arreta pertsonalizatua
eta parte-hartzea sustatzea

2014ko maiatzak 12

Bake eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Bakegintza eta Bizikidetzarako
Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General
para la Paz y la Convivencia

2013-2016ko Bake eta Bizikidetzaren Plana

Gertu Programa

Biktimen arreta pertsonalizatua
eta parte-hartzea sustatzea

2014ko maiatzak 12

Bake eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

LEHENDAKARITZA
Bakegintza eta Bizikidetzarako
Idazkaritza Nagusia

PRESIDENCIA
Secretaría General
para la Paz y la Convivencia

Sarrera

Eusko Jaurlaritzaren 2013-2016ko Bake eta Bizikidetzaren Planean, IV. ekimenean, bi jardun-ardatz osagarri garatzea aurreikusten da. Batetik, jarraipenaren aldeko apustua egiten da, terrorismoaren biktimei laguntza, aitorpena eta erreparazioa emateko ildo nagusietan; eta, bestetik, politika horiek berritzea proposatzen da, gaur egun sortzen diren behar berriei erantzuteko.

Gertu Programa esparru horietatik bigarrenean kokatzen da, jarduera berriak gauzatzen dituen horretan. Praktikan, biktimen familiarekin hurbileko komunikazio-metodologia bat ezartzean datza Gertu Programa. Izan ere, Gobernuak tratu humanoa eta pertsonala sustatu nahi ditu, eta harremanen esparrua gehiago landu.

Hori guztia, bi helbururekin: batetik, biktimen errealitatea entzun eta horri hobeto erantzuteko; eta, bestetik, biktimei oroimena eta bizikidetzaren eraikitzearen prozesuetan parte hartzeko bideak emateko.

Ildo horretatik, Gertu Programak kontuan hartzen ditu Kriminologiaren Euskal Institutuak (KEI) Euskadin bizi diren terrorismoaren biktimekin 2013an egindako ikerketa kualitatiboaren emaitzak. Hala, ikerketa horren bi ondorio bat datoz aipatutako helburuok.

Bai aipatutako KEIren ikerketa hori bai kezka horiek azaldu zituen Bake eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiak, Terrorismoaren Biktimen Partaidetzarako Euskal Kontseiluak pasa den apirilaren 1ean egindako bilkuran.

Gogoeta horietan oinarritutako jarduera-programa berri bat abian jarriko zela aurreratu zuen lehendakariak ere, 2014ko apirilaren 11n Eusko Legebiltzarrak egindako Osoko Bilkuran.

1. Programaren deskribapena

Gertu Programa garatzea, praktikan, urrats samurra da. Elkarrizketa zuzena hastea da kontua, bana-ka-banaka, erail dituzten biktimen familiekin, Euskadin bizi badira. Ondorengo faseetan, balioztatuko da ekimena beste profil bateko biktima zuzen zein zeharkakoei zabalduko zaien. Prozesu honek bi alde ditu: arreta eta parte-hartzea.

·Arreta

Lehenengo gakoa: *entzutea*. Maiatzaren 19an jarriko da abian programa. Orditik eta urtea amaitu bitartean, eragindako familia bakoitzarekin harremanetan jarriko da Bake eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusia. Harreman horren helburua da entzutea, eta oinarrizko arreta-premiak identifikatzea.

Bigarren gakoa: *identifikatzea*. Idazkaritzako lan-taldeak erantzunak sistematizatuko ditu, esku hartzeko lehentasunak jartzeko terrorismoaren biktimen oinarrizko arreta-premien arloan. Lan horrek KEI-ren laguntza izango du.

Hirugarren gakoa: *erantzutea*. Lan honek aukera emango du jarduera multzo bat zehaztu eta abian jartzeko, zertarako eta biktimen egoera hobetzeko, batetik, eta oroimena eta bizikidetzeta eraikitzeke prozesu sozialetan biktimen parte-hartzea bultzatzeko, bestetik.

·Parte-hartzea

Laugarren gakoa: *eskaintzea*. Elkarrizketa horietan, bere lekukotza grabatzeko aukera emango zaio solaskide bakoitzari, oroimena eraikitzeke parte gisa, eta dokumentu hori, bere garaian, Oroimenaren eta Bizikidetzaren Institutuan gordeko da.

Bosgarren gakoa: *grabatzea*. Hala nahi duten biktima guztiek lekukotza emateko aukera izango dute, bideoan grabatuta. Grabazio-formatua, egituratua eta profesionala izateaz gain, horrelako lekukotzek nazioarte mailan dituzten jarraibideekin homologatzeko modukoa izango da.

Seigarren gakoa: *aurrera egitea*. Lehenengo fase hori gauzatzeak programaren ebaluazioa egiteko bide emango du, eta, beharrezko diren zuzenketak gehituta, aurrera egingo da muinari eutsiz: kontaktu pertsonalizatua eta lekukotzen bilketa.

2. Arrazoiak

Euskadin bizi diren erailketen zeharkako biktimekin KEIk egindako ikerketa kualitatiboan hainbat ondorio ateratzen dira, eta Eusko Jaurlaritzak eraginkor bihurtu nahi ditu. Lehenik eta behin, biktima askok, askotariko arrazoiak direla-eta, bizi duten biktimizazio bikoitzaren edo bigarren mailako biktimizazioaren garrantzia azpimarratzen du, eta, segur aski, horri ez zaio behar bezala erantzuten.

Ikerketak, ildo horretatik, bi gako garrantzitsu nabarmentzen ditu: biktima askoren iritziz, ez daude asebeteta oinarrizko arreta eta tratuari lotutako premiak, eta biktima askok parte-hartze zuzenagoa eduki nahi dute oroimena eraikitzekeo prozesu sozialetan, beraien lekukotza emanez.

Eusko Jaurlaritzak biktimentzako laguntza- eta arreta-politiketan duen eginkizuna oso zehatz bideratu behar da biktimizazio bikoitzeko prozesuak ekiditera eta biktimizazioa bera gainditzen laguntzera.

Horretarako, bi gako hauek ditugu: harreman pertsonalizatuaren balioa sendotzea, oinarrizko premiei erantzuteko, eta ez biktimen kausaren erabilera politiko edo mediatikoaren interesei; eta biktima askok bizikidetzaren eraikuntza sozialean parte aktibo izateko duten nahia bideratzea. Oroimena eraikitzekeo orduan biktimen testigantza kontuan hartzea funtsezkoa da bizikidetzaren normalizazio sozialaren prozesuan. Horiexek dira Gertu Programa sortzeko arrazoiak.

3. Printzipioak

Eusko Jaurlaritzak biktimen arloan duen ekintza Bake eta Bizikidetzeta Planean islatuta dago. Jardun horren printzipioak konpromiso dira, eta printzipio orokor batean eta printzipio espezifiko batean laburbil daitezke. Gertu Programa esparru horretan kokatzen da.

·Printzipio orokorra

Eusko Jaurlaritzak biktimen arloan duen politika publikoa biktimei dagozkien eskubideei eduki zehatza ematen dieten ardatzekiko konpromisoan irudikatzen da: egia, justizia, erreparazioa eta ez errepikatzeko bermeak. Eskubide horiek nazioarte mailan aitortuta daude, eta Eusko Jaurlaritzak bere egiten ditu.

·Printzipio espezifikoa

Eusko Jaurlaritzak biktimen arloan duen politika publikoa bizikidetzeta-politikaren parte da, eta bi konpromisotan oinarritzen da:

- Iraganarekiko begirada kritikoa, deslegitimatze bai terrorismoa, indarkeria edo giza eskubideen zeinahi urraketa baliatu izana, bai egindako urraketen hutsaltze edo ukatze oro ere.
- Etorkizunarekiko begirada prebentiboa, berriz ez dela gertatuko bermatzeko, giza duintasunarekin, giza eskubideekin eta bizikidetzarekin zalantzarik gabeko konpromisoa oinarri izango duen gizarte-hezkuntzako proiektuaren bidez.

4. Helburuak

Gertu Programak gertutasuna lortu nahi du, bertatik bertara elkarrizketa afektiboa eta eraginkorra edukitzeko aukera sortzen baita. Horixe da programa honen helburu nagusia: gertutasuna. Helburu espezifikoak lau ildotan zerrenda daitezke:

- Biktimen eta erakundeen arteko gertutasuna bultzatzea, elkarrizketa eta entzuketa zuzenaren bidez.
- Ahal den guztian, biktimen familian asebate gabe dauden oinarrizko arreta-premiei erantzutea.
- Laguntza ematea biktimizazio bikoitza gainditzeko eta biktimen bizi-ahalduntzea sustatzeko.
- Biktimen eta gizartearen arteko gertutasuna mantentzea eta sustatzea, bizikidetza eraikitzeke prozesu sozialetan parte hartzeko aukera emanez.

5. Irizpideak

- Zorroztasuna.** Gertu Programa Bake eta Bizikidetzarako Idazkaritza Nagusiaren biktimen bulegoko taldekideek gauzatuko dute zuzenean. Talde hori indartu egin da orain, gizarte-hezitzaile bat gehitu zaio eta. Lan honek KEIren aholkularitza izango du, batik bat elkarrizketak sistematizatzeko, arazoak identifikatzeko eta erantzunak prestatzeko.
- Gertutasuna.** Familiekin egingo diren elkarrizketak ez dira aurrez ezarritako galdetegi baten arabera egingo, eta, beraz, ez dira inkesta izango. Gertuko elkarrizketa bat eduki nahi da, humanoa, zuzena eta informala, solaskideen aldartea eta gaur egun dituzten premia nagusiak ezagutzera bideratua.
- Konpromisoa.** Biktimek adierazitako premiei alternatibak aurkitzeko, Idazkaritza Orokorreko taldeak ez du konponbiderako itxaropen faltsurik sortuko, batik bat konponbideak bere aukera eta eskumenetatik kanpo baldin badaude – Terrorismoaren Biktimei Aitorpena eta Erreparazioa egiteko 4/2008 Legeak ezarritakoak–. Eusko Jaurlaritzaren konpromisoak azaldutako egoerak hobetzeko baldintzak sortzea izango du erdigune.
- Ahalduntzeak.** Arreta berezia jarriko zaie biktimizazio bikoitzeko egoerei. Ildo horretatik, ekidin egingo da paternalismo modu oro, biktimizazioa gainditzeko oztopo baita. Aitzitik, elkarlana, ardura partekatua eta biktimen bizi-ahalduntzea sustatuko du konponbideak eraikitzeko orduan.
- Parte-hartzea.** Gertu Programaren helburu nagusietako bat biktimak eta gizartea elkarrengandik gertu egotea da. Elkarrizketa horiek arreta berezia jarriko diote oroimena eraikitzeko lankidetzeta-guneak sortzeari, eta gune horiek gizartea murgilduta dagoen bizikidetzeta normalizatzeko prozesuan biktimak partaide senti daitezen baliatuko dira.